

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawania pakrywajuc składki.
Padpiska u hod 4 zał., na paŭhode — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Нацыяналізм і Беларусы

Часта чуем слова нацыяналізм, але незаўсёды ўяўляем яго сутнасьць, незаўсёды ведаем, што пад гэтым словам трэба разумець. Людзі, уживаючы гэтае слова, часта прыдаюць яму рознае значэньне, розны зьмест.

Вось-жа нацыяналізмам звычайна называем надмернае самалюбства якой нацыі коштам нацыі іншай. Да гэтага агульнага паняцьця нацыяналізму звычайна далучаецца яшчэ й тое, што нацыяналізм надмерна пэніць нацыянальную культуру якога народу коштам яго сацыяльных і эканамічных спраў.

Да паняцьця такім чынам нацыяналізму якога народу належа імпер'ялізм, цізаборчасць, што бывае тады, калі які народ уважае добрым для сваіх патрэб заваяваць суседні народ і змусяць яго служыць сабе і сваім інтарэсам. Тыповым праявам сучаснага імпер'ялізму можа служыць напад Італіі на Абісынію.

Да паняцьця нацыяналізму належа такжа так званы мэсыянізм. Гэта бывае тады, калі які народ дзеля свайго эгоізму ліча сябе пакліканым гісторыяй, каб суседняму, звычайна слабейшаму, народу несці сваю асвету і культуру, але коштам свабоды і ўласнай культуры таго суседа. Дасканальным гэтага прыкладам ёсць тая-ж Італія ў сваіх адносінах да Абісыніі. Італія кажа, што яна йдзе вайной на Абісынію для таго, каб несці гэтаму краю эўропэйскую культуру і цывілізацыю. Гэткую думку паўтараюць часта й нашы розныя дамарослыя і недомарослыя мэсыяністы, як з боку польскага, так і з боку маскоўскага адносна беларускага народу. Ясна, што мэсыянізм, гэта маска, пад якой крыецца звычайная заборчасць.

Да паняцьця нацыяналізму належа ненавісьць да іншых народаў, пагарда іх і ўважаньне іх за ніжэйшых.

Ёсць народы, як напр. немцы, якія твораць адумасловыя тэорыі аб вышэйшасці ад іншых нямецкай нацыі. Прад вайной такой тэорыяй у Нямеччыне быў гэгэліянізм, а цяпер ёсць гітлерызм.

Да паняцьця ўрэшце нацыяналізму належа ўважаньне нацыі і яе эгоістычных інтарэсаў за найвышэйшае на свеце дабро.

Тыповым прыкладам гэтага служыць сян-няшняя Нямеччына, Італія, Японія і інш. Паводле іх ёсць добрым, што ёсць для іх карысным. Іншай этыкі яны ня бачыць.

Часта здараецца пачуць за-

кід, што беларусы — гэта нацыяналісты, што беларускі адраджэнскі рух — гэта рух нацыяналістычны, што гэта беларускі нацыяналізм.

Што на гэта маем сказаць? Прадусім мусім сысьвердзіць, што такі закід нам звычайна ставяць іменна нацыяналісты суседзі: палякі або маскалі, якія такім спосабам маскуюць свой нацыяналізм уласны. Нядарма кажа прыказка, што на злодзею шапка гарыць.

Далей, беларусы ў такім палажэньні культурным і палітычным, што яны, каб і хацелі, дык ня могуць быць нацыяналістамі ў такім значэньні, як мы нацыяналізм вышэй азначылі.

Праўда, ёсць у беларусаў адзінкі, дзеве тры найбольш, якія часта фантазуюць аб граніцах будучай Беларусі колёсальных размераў коштам зямель сумежных народаў і якія ўсіх жыхароў Беларусі, ня гледзячы на іх апырчную нацыянальнасьць гатовы лічыць беларусамі. Але гэта нездаровыя выняткі і, на шчасьце, выняткі сусім нямногія. Кірункаў-жа грамадзкіх з нацыяналістычнай ідэалёгіяй у беларусаў фактычна няма сусім.

Сутнасьць нацыянальнага адраджэньня беларускага народу ў тым, што народ гэты вызваляецца ад аграбэі, ад наступу на яго чужых нацыяналізмаў, якія няволяць яго ў галіне культуры, палітыкі, жыцця эканамічнага й сацыяльнага.

Нацыяналізм беларускі, калі аб такім можна гаварыць, гэта не самамэта, як ёсць у нацыяналістаў, а толькі сродак для ўсебаковага культурнага адраджэньня і вызваленьня беларускага народу з пад усякай няволі. Беларусы нацыяналісты пастолькі, пасколькі яны прызнаюць беларускі народ за нацыю і на нацыянальным грунце твораць сваю культуру і агульнаграмадзкае жыццё, прызнаючы адначасна й шануючы тое-ж самае ў кожным іншым народзе.

Такім чынам беларусы агулам борацца за культуру нацыянальную, але яны проціў нацыяналізму, бо ён немаральны і нелёгічны: ён іншую этыку і лёгіку тасуе да сябе і іншую ў тых-жа справах да іншых, а як такі ён шкодны для беларускага народу. Нацыяналізм урэшце — гэта культурны перажытак, ня мае ў народзе апоры і не адказвае яго сапраўдным інтарэсам.

Свабодна і дастойна жыць самому і другому даць гэтак жыць, не рабіць іншаму таго

Дэкларацыя Таварыства Беларускае Школы і Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры

ў справе дамаганьня роднае школы.

Дзеля заняпаду культурна-асветнай працы ў нашым Краі, калі шырыцца цемра ў масах Беларускага Народу і пагражае штотым большая небяспека анальфабэтызму для маладога пакаленьня з прычыны нястачы асветы ў роднай беларускай мове — беларускія культурна-асветныя арганізацыі: Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры і Таварыства Беларускае Школы, прыступаюць у гэтым 1936 годзе да акцыі дамаганьня беларускіх школаў на землях Заходняй Беларусі, якая знаходзіцца пад уладай Польшчы.

Мы, Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры і Таварыства Беларускае Школы, злучаныя адзінай воляй і жаданьнем нясці святло навукі беларускім дзецям у роднай мове, будзем разам з шырокімі беларускімі народнымі масамі супольна дамагацца роднай беларускай школы.

У нашай акцыі мы лічым на падтрыманьне ўсей беларускай інтэлігенцыі, якая душой цесна звязана з беларускімі народнымі масамі.

Мы лічым на солідарную дапамогу ў нашай працы з боку ўсіх беларускіх арганізацыяў, а так-жа і тых народаў, якія знаходзяцца ў падобным да нас, беларусаў, палажэньні і таксама імкнуцца пашырыць асвету ў сваёй роднай мове.

Мы лічым так-жа на моральнае падтрыманьне з боку праўдзіва дэмакратычных кругоў польскага грамадзянства, кругоў навукі і літаратуры, якія помняць галы свайго змаганьня зародную школу, за асвету ў роднай мове.

Мы верым, што Беларускі Народ, апіраючыся на прыродным праве да асветы ў роднай мове, а так-жа на існуючых школьных законах, выкажа сваю цвёрдую волю ў справе дамаганьня роднае школы і ў працягу гэтага 1936 году падасьць школьным уладам дэкларацыі за сваю родную беларускую школу.

Вільня, 26 лютага 1936 году.

БЕЛАРУСКІ ІНСТЫТУТ
ГАСПАДАРКІ І КУЛЬТУРЫ

ТАВАРЫСТВА
БЕЛАРУСКАЕ ШКОЛЫ

Z dziejności Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury

Z dziejności Wilenskaha Ad-dziełu Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury. U sieradu dnia 26 lutego siol. odbyła się Adułny Nadawu Schod siabroŭ Wilenskaha Ad-dziełu Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury. Schodam kirawaŭ staršynia z wybaru inż. L. Dubiejaŭski, a sekretarawaŭ stud. W. Papucewič. Sprawozdaču z dziejności Ad-dziełu za minuly hod dawaŭ staršynia Uradu Ad-dziełu hram. A. Klimowič. Z sprawozdaču staršyni dawiedwajem-sia miż inšym, što funkcji swaje u-stupajuču Urad Ad-dziełu Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury wyko-nywaŭ ad apoŭniaha sprawozdačaha schodu dnia 5 sakawika 1935 hodu. Dziejność Ad-dziełu za cely čas prad-staŭlaŭsia hetak:

1. Tawaryskich imprezaŭ dla siabroŭ i zaproŭanych haŭciej Ad-dziełu zładziŭ čatiry, pojmienno: 4 V.35 h. — Cyrwonaje jaječk; 5 V.35 h. — Spatkaŭnie Jurje; 31.XII.35 h. — spatkaŭnie Nowaha Hodu i 22.II.36 h. — Zapusnyja bliny.

2. Prypłyŭ u Ad-dzieł Instytutu nowych siabroŭ, pieraważna studentaŭ,

czego nie хочаш, каб табе было зроблена, — вось прынцыповыя лэзунгі беларускага нацыянальнага адраджэньня й вызваленьня.

daŭ mahčymaść sarhanizawać pry Ad-dziele krajeznaŭčuju Sekcyju, u Urad katoraj ŭwachodziŭ: J. Najdziuk — jak kiraŭnik, A. Dasiukiewič — zastup-nik i W. Papucewič — jak sekretar.

3. Kab zadawalić zacikaŭleńnie žy-rejšych kruhoŭ wilenskaha žycharstwa biełaruskaj kulturaj i naahul žyčiom prošłym i sučasnym, z inicyjatywy i pry dapamozie Krajeznaŭčaj sekcyi Ad-dziełu było sarhanizawana 7 popu-larnych i nawukowa popularnych lek-cyjaŭ: 24 listapada i 8 śnieжня 1935 h. Dr. Malecki čytaŭ lekcji na temu „Chto my i dzie naša bačkaŭščyna,“ a 26 studnia, 2, 9, 16 i 23 lutaha 1936 ks. W. Hadleŭski čytaŭ lekcji z pra-historiji i staradaŭnaj historiji Biełar-usi. 26 studnia i 23 lutaha pa lek-cyjach wystupaŭ chor Ad-dziełu Insty-tutu z biełaruskimi narodnymi pieś-niami. Narodu na koźnuju takuju lek-cyju prychodziła nie menš 200 asob, a časam hety lik prysutnych dochodziŭ i da 300 (26 studnia).

4. Zacikaŭleńnie pieśniaŭ biełar-uskaj zmusiła ŭsiłić pracu ŭ chory, jakim akančalna musiŭ zapiekawac-sia Ad-dzieł Instytutu i ŭ jaki apoŭnim časam zapiselaŭsia bolš 20 nowych siabroŭ. Dla tych śpiewakoŭ, jakija chočaŭ śpiewać u chory i dahetul nie znajuć not, byŭ sarhanizawany dadat-kawy kurs notaznaŭstwa. Na kurs pry-

chodząc 12 asob. — Robiaccia starańni, kab pašyryć znajomaść biełaruskaj narodnaj pieśni ũ šyrejšych masach i z hetaj metaj byli wydany sposabam šapirahrafičnym listuŭki z notami i słowami da niekalkich biełaruskich narodnych pieśniaŭ. Hetu sposab padychodu da sprawy akazaŭsia wielmi dobrym.

5. Matarjalnija srodki Addziełu składalisia z siabroŭskich i adnazarowych składak. Dachodu ũ sprawazdaŭčym hodzie było 189 zł 56 hr., a raschodu 175 zł 1 hr. Saldo na plus na dzień 26 lutaha 1936 hodu jość 14 zł 55 hr.

6. U pracy swajoj ũ sprawazdaŭčym hodzie Addziełu Instytutu mieŭ roznyja pieraškody. Miż inšym administracyjnija ŭłady nie pazwolili adbyć publičnej lekcyi z wystupieñniem choru 19 studnia siol. Rezultat hetaj zabarony adnak byŭ toj, što na nastupnuju lekcyju ludziej pryjšo hetulki, što nie mahli stoŭpicca ũ zali i chto pryjšo paźniej, zmušany byŭ adyjsi z ničym.

7. Lik siabroŭ Addziełu BIHiK ũ sprawazdaŭčym hodzie byŭ roŭna 50.

Sprawazdaču staršyni ŭradu Addziełu dapoŭniŭ skarbniŭ hram. J. Najdziuk cyfrowymi dadzienymi z haspadarki Addziełu BIHiK. Schod pryńiaŭ sprawazdaču da wiedama z padziakaj dla ŭradu za zaktywizawanie pracy na Wilenskim hruncie. U wybarach ŭradu Addziełu byli wybrany hramadzianie: inż. A. Klimowič, Ul. Kazłoŭski, J. Najdziuk, W. Papucewič i A. Šukietajć. — Kandydatami ũ ŭrad zjaŭlajucca hramadzianie: A. Šutowič i S. Miadoŭski.

U blahučych sprawach pastanoŭlena ŭruchomić biblijateku Addziełu i pastaracca ażywić sprawu biełaruskaha teatru. Dziela sprawy teatru wybrana adumysłowaja komisija u składcie hram. hram.: A. Jacyna, Ul. Kazłoŭski, St. Miadoŭski i J. Bahdanowič.

—o—

Pašla padziełu funkcyjaŭ skład ŭradu Wilenskaha Addziełu BIHiK na nastupny hod pradstaŭlejecca hetak: staršynia — inż. A. Klimowič, wicestaršynia Ul. Kazłoŭski, skarbniŭ — J. Najdziuk, haspadar — W. Papucewič

i A. Šukietajć — sakratar i biblijatekar.

—o—

Astajecca pažaduć, kab nowy ŭrad Wil. Addziełu BIHiK hodna pawioŭ pracu razhornieniju ũ hodzie pawierednim. M. M.

Будслаў, Вялейскага пав. Дня 6.1 г. г. адбыўся Агульны сход сяброў Будслаўскага Гуртка БІГІК з такім парадкам дня:

1) прачытаньне пратаколу з папярэдняга сходу, 2) справаздача ўправы гуртка, 3) выбары новай управы і 4) вольныя прапазыкі.

Да п. 1: Пратакол з папярэдняга агульнага сходу прачытаў сакратар гуртка Ч. Хняўка — пратакол прыняты да ведама.

Да п. 2 Старшыня гуртка Б. Гапановіч-Бабарыка даў справаздачу з дзейнасьці ў 1935 годзе. Вынік з яе, што ў гурток уступіла 2 новых сяброў, выключана 2, выехаў 1. Цяпер гурток налічае 13 сяброў. Паседжаньняў Управы было 5. У бібліятэку прыбыло 28 новых кніжак. Карыстала з бібліятэкі 40 асоб, працытана 559 кніжак. Выпісваліся наст. часапісы: 1) Б. Крыніца, 2) Чр. Думка, 3) Капосьсе, 4) Шлях Моладзі, 5) Новы Шлях, 6) Да Злучэньня, 7) Самапомач, 8) Пралескі 9 Р. Край 10) Бел. Борць, 11) Чłopska Prawda. Стан касы гуртка: прыход 36,20 zł, расход 32,75 zł, асача 3,45 zł.

Да п. 3. Сход пацвердзіў аднагалосна на 1936 год стары склад управы гуртка ў наст. складзе: 1) Б. Гапановіч-Бабарыка — старшыня і бібліятэкар 2) Я. Грузд — скарбнік 3) Г. Хняўка — сакратар. Заступнікі: Б. Будзька і Ч. Будзька.

4. Старшыня гуртка заклікаў прысутных неадкладна ўрэгуляваць сяброўскія складкі.

БЕЛАРУСЬ! Присылайце

ахвяры на фонд беларускай асветы! — Пашырайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць беларуску!

Z biełaruskaha žyćcia

Chor BIHiK. U chory Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury apošnim časam zaŭwažwajecca značajne ażyŭleñnie i prypluŭ nowych siabroŭ. Špieŭki choru i dašy zapis nowych siabroŭ adbywajucca ũ zali Instytutu (Zawalnaja 1—1) kožny čačwier a hadz. 19 min. 30 i niadzieľu — a hadz. 10. — Dla tych asob, jakija chočať špiawać u chory, ale nia znajuć not, sarhanizawany dadatkowy biaspłatny kurs notaznaŭstwa. Ab časie i miescy nawučańnia notaznaŭstwa možna dawiedacca tak-ža padčas špiewak.

Ahulny hadawy schod „T-wa Biełaruskaje Katalickaje wydawiećwa.“ U pietnicu dnia 21 lutaha ũ zali pry Zawalnaja 1—1 adbyŭsia hadawy Schod „Biełaruskaha Katalickaha Wydawiećwa.“ Ab dziejnasćci T-wa za min. hod dawaŭ sprawazdaču staršynia T-wa Ks. Ad. Stankiewič. Z sprawazdačy prysutnyja dawiedalisia, što dziejnasć T-wa ũ min. hodie ahraničyłasja da wydawańnia miesiačnika dla biełarusau — katalikoŭ „Chryścijanskaja Dumka“ i 4 ch knižak: „Biełarusy ũ świetle praŭdy“ — ks. J. Tarasewiča, „Da biełaruskaha narodu“ — D. Aniški, „Uspamin z Kalwaryi“ i „Hádzinki.“ Schod pryńiaŭ sprawazdaču da wiedama i wybraŭ nowy ŭrad u składcie: Ks. Ad. Stankiewič — staršynia i siabry ŭradu: Ks. W. Hadleŭski, inż. Dubiejkaŭski, St. Stankiewič i J. Bahdanowič.

Rekollekcyi. Jak što hod tak i sioleta Biełaruskij Kaścielny Kamitet u Wilni arhanizuje wialikaposnyja rekollekcyi, jakija pačynajucca sioleta ũ čačwier 5 sakawika roŭna a hadz. 19 aj u kaściele św. Mikałaja i patrywajuć praz try dni (da suboty 7.III ũklučna). Pačatak konferencyi zaŭsiody a hadz. 19 aj u wyšmienawym kaściele Spowiedź budzie pa apošniaj konferencyi ũ subotu dnia 7.III, a komunija — u niadzieľu dnia 8 sa kawika padčas nabaženstwa a hadz. 9 aj rana.

Rekollekcyjami kirawać budzie. ks. redaktar Adam Stankiewič.

Z žyćcia Bieł Stud. Sajuzu. U aŭtorak dnia 3.III-1936 h. u pamieškañni

Z litoŭskaha kulturnaha žyćcia

Biblijateka Uniwersytetu Wialikaha. Biblijateka zasnaŭwana ũ 1923 h. Spačatku biblijateka mieła adnu šafu i 40 kniž. Pošla lik knižak pačaŭ chutka pawialičwacca. Ŭžo ũ kancy toho-ž 1923 h. było 24 000 temoŭ, a ũ kancy 1935 — 144.403. Miż inšym u biblijatecy značodziacca adzin ekzemplar najstarejšaj litoŭskaj knižki, drukawanej u Kara-leŭcy ũ 1547 h. Aprača hetaha biblijateka maje 2,200 mapaŭ. Najstarejšaja mapa Litwy зроблена Markataram u kancy XVI st. Wialikaj wartaści ũ biblijatecy addzieł rukopisaŭ, jaki padzieleny na dwa padadziely: litaryturny i historyčny.

Čytalnia biblijateki. Pieršaja niewialikaja čytalnia byla naładžana ũ 1924 h. Čapierašniaja čytalnia pamiaščaŭe 80 100 čytačoŭ. Čytačoŭ bylo: u 1925 h. — 13 623, a ũ 1935 — 90.527. Najboľš čytajucca knižki ũ litoŭskaj mowie (60 prac.), pošla jduć knižki niemieckija, rasiejskija, francuskija, łacinskija i inš.

Kolki ũ Litwie wydanych kniž. Pawodle padličeńniaŭ litoŭskaha biblijohrafičnaha instytutu, u Litwie ũ 1935 h. wyšla 965 nieperryjodyčnych wydańniaŭ, z jakich ahulnaha źmieštu — 87, filozofii — 14, relihii — 103, hramadzkich nawuk — 183, moŭnaznaŭstwa — 21, ścisłych nawuk — 85, stasawanych — 147, mastactwa — 49, litaryтуры — 107, historyi — 108.

Litoŭskaja knižka ũ ličbach. Litoŭskich knižak wyjšle: ad 1919 h. da 1920 — 68, u 1931—1007, u 1935 — 935. Kidaŭjecca ũ wočy ličba z 1931 h. Kali rachawać adnak pawodle bačyn, dyk tady hetaj roźnicy badaj nia wi-dać: u 1931 bačyn drukawanych knižak było 89,239, a ũ 1935 — 83,515 bačyn.

(, Viln. Ryt.“ 7.II.36).

Sajuzu Zawalnaja 1-1 adbudziecca čačhowaja publičnaja lekcyja hram.d.r. J. Stankiewiča na temu „Powieści i apawidańni biełaruskich letapiscaŭ.“ Pačatak lekcyi a 19 hadz. Ŭwachod wolny.

Dr. Stanisław Hryniewicz

Aświeta

(Ab Narodnym Uniwersytecie i inšych sposabach aświetaŭ na pracy).

XIX. Turystyčnyja Wandroŭki.

Zdaŭjecca niama ničoha pryhažejšaha ũ žyćci čaławieka, kali jon moža ahładać pryrodu, znajomacca sa swajeju krajinaju, wandrujućy z miesca na miesca. Nachiŭ da wandroŭki stary, jak stary rod čaławiecki. Kali čaławiek żyŭ zusiŭ inakš. Jon nie śladziŭ na adnom miescy a pierachodziŭ, šukajućy nowaha kormu dzieła swaje žywioły ci šukajućy terytoryi dzieła palawańnia. Wandroŭki byli tady niesabchodnaściu žyćciowaju. Henyja wandroŭki z prymusu, wandroŭki kab pražywićca, zrazumieła, što nia buduć nadta miłymi. Časta jany nadajadajuć da apošniaha, nie dajuć spakojna pracawać, nie dajuć praciažnaści ũ rabocie. Zrazumieła, što zarukaju postupu i razwoju kultury budzie asiełaŭ žyćcio. Dyk maju naŭwiecie nie takija wandroŭki staŭlja, a wandroŭki, jak adpačynak, wandroŭki takija, dzie čaławiek adpačyŭaje krychu ad štodziennaha žyćcia, lučaje ũ roznyja nowyja dzieła jaho ŭmowy, pahlanie nowych ludziej, nowyja krajawidy, nowyja twory čaławieckija.

Acanić rolu wandroŭki moža toj tolki, chto žwiedaŭ sam na sabie karyść ad jaje.

Wandrawać možna piechatoju, „wandrawać“ možna i roznymi inšymi sposabami lokomocyi, značycca kaniom, roznymi motarami, pačynajućy ad prostaha samakata, a kenčajućy na najboľš chutkim aeraplanie. Kožny sposab dobry, kali pry im možna ździejsnić asnaŭnuju metu wandroŭki — paznajomacca z nowymi terytoryjami, ludźmi i pry hetym nawučycca niečaha nowaha ahułam, a značycca pašyryć swoj kruhazor.

Zdawion daŭna wiadoma, što ludzi bywaŭlja bywajuć „razumnyja.“ Henyja ludzi bywajućy pa šwiecie sustrakalisja z roznajakimi sytuacyjami, bačyli ŭsialich ludziej, jany wiedajućy nie adzin tolki wychad, a šmat; tam, dzie inšy čaławiek zusiŭ zabludzić, jany bačať jasna najlepšuju darohu. Wandroŭki wyklikaŭć ũ peŭnym sensie chutčejšaje dašpiawańnie. Nawytar žyćciowu patrebnuju dzieła afarmleńnia čaławieka, a heny nawytar jakha najchutčej možna zdabyć na wandroŭcy.

Wandrujućy možnalahčej acanić, što świet šmat boľšy, čymśia swaja wioska ci wakolica, što

ludzi nia roŭna žywuć, što nažaŭ wielmi gčasta lepš jany žywuć, jak jon sam, ci jahonaja wio ka. Wandroŭka ũ henym sensie byccam cełaje žyćcio dy nat nie adnaho čaławieka a cełaje hramady i heta maŭe mahčymaść bačyć niechta nia dlaŭčysia doŭha, a ũ praciahu niekalki dzion ci niekalki tydniaŭ. Chodziaćy nahladajem za pryrodaju, bačym jaje byccam z inšaje starany, čymśia zaŭsiody. Janna pakazyŭaje nam siabie niekajaju boľš uračystaju i adnočasna boľš blizkaju. Charastwo nejnaje robicca nam bližejšym, jaho lahčej uŭwić, pačynajem lepš rozumieć hałas, jakija narmalna dzieła nas nia istnujuć, maŭlaŭ čaławiek, dahetul hluchi, raptoŭna pačuŭ dobra na aboje wušaŭ.

Ludzi nie zaŭsiody ŭmiejuć słuhać, hladzieć biez kiraŭnictwa. Pracawać samastojna moža čaławiek z peŭnaju padhatoŭkaju, jak kažuć nawytaram unuŭtrany. Hetak i z wandroŭkami. Adzin čaławiek nia zdolaje abchapić usich nowych uražanńiaŭ, jon robicca źbiantežnym. Dzieła hetaha wielmi karysna, kali wandroŭki buduć rabicca ũ niekalki čaławiek supolna. Tady jość mahčymaść padzielicca swaimi ŭražanńiami. Dziełačysja spaściarohami roznyja niaŭjaŭlenyja abrazy robiacca bližejšymi i boľš swaimi. Hramada zaŭsiody wialiki čaławiek. Dyk i toŭka, kali nať kožny paasobku nia ŭmieje niečaha i nie rozumieje, dyk woś adnak supolna jany pačynajuć być bližej da tych ci inšych žyŭiačau.

Nia nadta dobra, kali hramada wandroŭnikaŭ zawialikaja. Niama tady blizkaha siabroŭstwa, su-žyćcia, niama mahčymaści ščyra abmianacca dumkami Biazumoŭna, pry naležnaj arhantzacyi možna karystać dobra i pry boľšaj kolkaści ludziej.

Zachad Eŭropy wiedaje daŭno henuju formu aświety cierz wandroŭki. Z pary jašče ślarednich wiakoŭ byŭ u sferach miaščanskich abyčaj, kab małady čaławiek wandrawaŭ pierad tym, jak pačynaŭ naładžywać samastojnaje žyćcio. Ramiešniki chadzili, kab nawučycca swajho ramiasła, bahaciejšyja ludzi pasyłaŭli dzieciej swaich, jak heta kazali. „dakončyć adukacyi.“ Čacia i meta roznaŭja i mahčymaści hrašowaja nieadnolkawaja, adnak zaležna było ŭsieńka ad toho, jak čaławiek byŭ padrychtowany da padaroży, zaležna ad toho prywoziŭ jon boľš ci mienš u swajoj haławie.

Sučasnyja padaroży moładzi, abozy roznaŭkija i h. p. wandroŭki — prajawa nawiejšaja, heta zdobycha sučasnaje padhatoŭki. Niekalki tydniaŭ pražytych supolna z saboj ũ maładym wieku — heta niešta asabliwaje. Henaje sužyćcio pakidaje pa sabie najčašćiej dawoli hlybokija śledamki.

Kali niama kiraŭnictwa padarožaju, treba samym učasnikom padrychtawacca da jaje.

Jak možna da jaje padrychtawacca?

U najboľš prosty sposab nahladajem heta na adumysłowych kursach — kompletach, dzie metaju asnaŭnoju kursaŭ budzie padrychtoŭka da budučeje padaroży, jakuju najčašćiej robiać uletku, dzieła jtaŭ, što heta najpryhažejšaja para hodu, chacia asna, što henyja wandroŭki možna rabić zaŭsiody.

Dyk sabirajecca woś hramada budučių wandroŭnikaŭ. Abhaworywajuć jany pamiž saboj plan, jakoha chočuć trymacca. Plan nasampierš ślachu, pa jakom chadziciamuć. Wybraŭšy heta — treba padrabiazna abhawaryć, što spałučana takim ci inšym sposabam z hetym ślacham. Toje, na što žwierniecca boľšuju ŭwahu, zaležyć ad učasnikaŭ padaroży, ad toho, što ich boľš cikawić. Adnyja boľš cikawimucca historyčnymi problemami, inšych budzie rupić sprawa pryrody, inšych jašče skožom hramadzkija mamenty, tyja cikawimucca ab žyŭiačach etnolohičnych. Usich treba, kab cikawila žyŭiačca asnaŭnoje — značycca ludzi. U našych biełaruskich umowach na adnym z pieršych miascoŭ treba pastawić jašče sprawu pracy nad aświedamleñniem narodu, nad akcyaju biełaruskaju.

Heta tolki adna starana, najwažniejšaja, chacia wielmi miłaja ũ kožnaj ekskursii Astajecca jašče druhaja starana — razryŭki. Treba i heta abmazhawać, kab nia bylo niespadziwak u načaro-žy. A woś kali nie abdumać usich drobiaziaŭ, dyk nia budzie ani taje pryjemnaści ani taje karyści, jakoje my pawinny ždeć ad wandroŭki.

Dyk bačym, kolki pracy na doŭhija zilmowyja ci wasieŭnija wiečary. Usie supolna sabirajucca i abhaworywajuć punkt pa punkcie, što ich cikawić i što budzie patrebnaje ũ darozie. Pry takoj pastanoŭcy sprawy padaroža nia budzie kančacca na tym, što praimčycca boľšaja ci mienšaja kolkaść wiosak, haradoŭ, rekaŭ ci wazioraŭ pierad turystami, a ŭsio toje, što jany bačycimuć, budzie żyło, budzie im blizkaje, usiudy i ŭsieńka budzie dzieła ich poŭniacca cikawym.

U henaj woś padrychtoŭcy wielmi wažnaja karyść wandrowak. Padrychtoŭka takaja prymušaŭje ludziej da abdumańnia problemaŭ i historyčnych i sacyjalnych i ekanamičnych.

Kali hetki sposab aświety i dastupny nia dzieła ŭsich, dyk chto tolki moža, chaj nie pakidaje henaje mahčymaści a zaachwoćca na budu-čynu i sam i inšych budzie zaachwoćyć.

Ministr unutranych spraŭ ab kamuniźmie i nacyjanalizmie ŭ Polšcy

U aŭtorak 25 lutaha siol. u Sojmie skazaŭ pramowu ministr unutranych spraŭ Račkiewicz, u jakoj adznačyŭ hałoŭnaŭe zadanie swajho resortu — acharonu konstytucyi, a tak ŭ pakazwaŭ na niebiašpieku kamuniźmu i endecka-polskaha nacyjanalizmu.

Ministr haworačy ab nowaj taktyce kamuniŭstaŭ adznačaŭ, što byccam kamunisty ŭ Polšcy dasiul mieli ŭplywy amal niaznačnyja, — nowaja ichnija taktyka byccam pahraŭaje spakojnaj pracy ŭ hramadzkich ustanowach i arhanizacyjach. Dziele hetaha — zajaŭlaje ministr — budzie wieści raščućuju baračbu z kamunistyčnaj partyjaj.

Polskamu h. zw. endeckamu nacyjanalizmu zakidaŭe ministr toje, što jon nia cikawicca pozytyŭnaj pracaj,

ale tolki baračboj za ŭładu. U hetakaj baračbie polskija endeki namahajucca wyklikać konflikty miż orhanami ŭłady i nasielnictwam. Okujuč palakoŭ prociŭ nacyjanalnych mienšasćciaŭ, asabliwa prociŭ żydoŭ — i prywodziać da častych zakalotaŭ ŭładu. Pry hetym afiškami i nielehalnaj literaturaj stwarajuć waroŭžu da ŭradu atmosferu.

Ministr zajaŭiŭ, što budzie wieści raščućuju baračbu i z hetaj prajawaj u polskim žyćci — z endeckapolskim nacyjanalizmam.

Cikawa, ci „raščućaja baračba“ z polskim nacyjanalizmam ministra ŭnutranych spraŭ dasiahnie ŭ naš Kraj, dzie jon swabodna hulaje, jak wlecier u poli.

Krywawaja rasprawa ŭ Japonii

U sieradu 26 lutaha siol. u stolicy Japonii, Tokio adbyłasia krywawaja palityčnaja rasprawa. Zabity premjer uradu Okada, ministr finansu Takahashi i druhija dziaŭaŭnija dastojniki. Napad dakanany celym polkom wojska, jak by azbrojony i mieŭ być wysłany ŭ Mandžuryju.

Zbuntawanaje wojsko absadziła ŭnočy ministerskija budynki i hetak

mieła namier zrabić dziaŭaŭny pieraradot. Hetaha, adnak, dakanać nie ŭdałosia — carskaja hwardyja ŭsmiŭyla zbuntawany polk i naładziła paradak.

Napad na ŭrad byŭ zarhanizawany hrupaj oficeraŭ fašystaŭskaj partyi, jakaja imkniecca da biezadkładnaj wajny z Sawietami.

Sawiecka-francuski dahawor

Ab sawiecka francuskim dahawory ŭzajemnaj dapamohi ŭ wypadku wajny my ŭžo pisali, kali jon byŭ zaklučany. Ciapier hety dahawor byŭ paddany razhladu francuskaha parlamentu dzieła jaho ratyfikacyi. Francuski parlament razhladaŭ heny da-

hawor bołš dwuch tydniaŭ, — pasły wykazywalisia za i prociŭ dahaworu — i ŭ kancy bołšasćciaj hałasoaŭ parlamentam dahawor pryniaty.

Hety fakt skraplaje abaronny front suproc niemieckaj ahresii.

Uhoda buržuazii z kamunistami

Apošnimi časami ŭ buržuaznym świecie nastupiła wialikaja pieramiena nastrojaŭ adnosna kamunistyčnaj krajiny SSRR. Kaliś francuskaja i anhielskaja buržuazija na kamunistyčnuju ŭładu kiđała pierany, a francuski ŭrad hawaryŭ, što sawieckuju dyktaturu treba addzielić ad zachodniaj Eŭropy kalučym drotam. Tady z bałšawi ami bratałasia niemieckaja buržuazija i družyli z kamunistami niemieckija hienerały. Tady dla Niemiecčyny byli Sawiety toj „dziedzinaj“, jakuju Niemiecčyna ŭsiami siłami padtrymliwała i kolki mahła ŭspamahać. Jana spadziewałasia, što Sawiety pamohuć Niemcam parwać wuzły wersalskaha traktatu, jaki trymaŭ zwiazaŭšy niemiecki imperyjalizm.

Ciapier, kali niemiecki fašyzm pačaŭ hrezić wajnoj na ŭsie baki, francuskaja i anhielskaja buržuazija pajšła na ŭhodu z kamunistami i pačała twaryć z Sawietami sajuzy suproc niemieckich imperyjalistyčnych imknieńiaŭ. Sawiety, zrazumiela, tak-ža ŭ abaronie ad niemieckaha pacho- du na ŭschod Eŭropy pačali šukać zbliżeńia z eŭrapijskimi buržuaznymi dziaŭaŭkami, asabliwa z Francyjaj i Anhlijaj.

Ab biednaści ŭ Polšcy

Waršaŭski „Kurjer Poranny“ z dnia 5.I.1936 h. ab jednaści ŭ Polšcy piša hetak:

— Suma haspadarčaj aktyŭnaści Polšcy pakazwaje, što jana jość ma- loj dziaŭaŭkaj, z niekalki milijonami haspadarčaj aktyŭnych žycharoŭ.

Hetuju sumu možna paraŭniać tolki z aktyŭnaściami małych dziaŭaŭk, jak przykładam Daniya, Šwecyja, Norwehija abo Šwajcaryja i nikoli nia možna Polšcy paraŭniać u hetym wypadku z Belhijaj. Nawat hetaja nazwanyja dziaŭaŭkaj majuć bołšyja budžety, jak maje Polšč, wywozić bołš praduktaŭ, ichnija bołšaja żyćciowa- ja stupień, jany bołš patrabujuć, bołš spażywajuć.

Bołš jak 75 proc. sialanskaje nasielnictwa Polšcy nie adhyrywaje ŭ dziaŭaŭnym dachodzie amal nijakaj roli, jano nie ŭzbaħoŭwaje dziaŭaŭ- naj majemaści. Da hetych 75 proc. nasielnictwa treba dać haradzkih rabotnikaŭ, zarabotki katorych nie pierawyšajuć 75 zł. u miesiac rabo- čaj adzinki.

Nia treba być staroŭnikam klasawaj baračby, dawoli mieć zwyčaj- naje ludzkoje serca, kab pačuć bol duży ŭbačyŭšy hetuju biednaść. A ŭžo kala 90 proc. nasielnictwa — heta biedniaki.

Kali jdzie ab čysta hrašowuju sprawu, dyk suma aščadnaści wa ŭsich polskich bankach, jakuju polski narod zdoleŭ sabrać u praciahu 18 ha- doŭ u swajej dziaŭaŭce, wykazwaje- ca cyfraz 3 z paławinaj miljar- dach. Ale adnačasna zadoŭžanije na- rodu dajšo da 4 z paławinaj miljar- dach. Z hetaha prypadaŭe na ŭnutra- njaja daŭhi dziaŭaŭnaha skarb- u 1346 milijonaŭ złotych, a rešta daŭhi zahra- ničnyja.

Woś-ža ŭ najlepšym wypadku, kab unutranyja daŭhi pryznali papia- rowymi tranzakcyjami, dyk staniecca faktam, što dasiuleńniaja ŭnutrana- ja kapitalizacyja Polšcy raŭniajeccanulu.

Bielaŭski Instytut
Haspadarki i Kultury
Vilenski Adz eł
Vilnia, Zawalnaja 1—1.

Pračytaj, sam pryjdz
i druhich prywiadzi.

PAWIEDAMLEŃNIE

U niadzielu dnia 8-ha sakawika siol. u zali Bielaŭskaha Instytutu Haspa- darki i Kultury pry Zawalnaj wul. 1—1 budzie pračytana nawukowa-papularnaja publičnaŭa lekcyja na temu:

Twareńnie Wialikaha Kniastwa Litoŭskaha i Bielaŭs.

1) Litwa i jaje susiedzi, 2) Uzajemaadnosiny Litwy i Bielerusi, 3) Pačatki Litoŭska- Bielaŭskaj dziaŭaŭcy. 4) Mindoŭh i stalica dziaŭaŭcy ŭ Nawahradku. 5) Hedymin i stalica ŭ Wilni. 6) Bielaŭs u hranicach W. Kniastwa Litoŭskaha.

Lekcyju budzie čytać Ks. W. Hadleŭski.

Pačatak roŭna a hadzinie 17-aj. Uchod wolny i biaspłatny. Zala ciopłaja. Wiešałka biaspłatnaja.

Urad Wilenskaha Addzielu BIHiK.

Roznyja wiestki

Z POLŠCY

Z Sojmu. U čačwier 27.II sioleta Sojm koncŭ razhladać projekt dziaŭaŭnaha budžetu na 1936-37 hod i ŭchwiliŭ jaho prynieć.

Nowaja palityčnaja arhanizacyja na miesca BB. Hazety padajuć, što polskija bliskija da ŭradu palityč- nija kruhi majuć namier twaryć no- wuju palityčnuju arhanizacyju, jakaja padymie dziejnaść žlikwidawanaj par- tyi BB. Henaja „nowaja“ partyja maje być konserwatyŭnaj i budzie baranić sučasnaj polskaj konstytucyi.

Dziaŭaŭnaja daŭhi. Polski dziaŭaŭ- ŭny skarb na 1.VII.1935 h. mieŭ doŭhu ahułem 4806.106 tysiać złotych. Zahrańničnaha doŭhu 3,309,496 tys. zł., a ŭnutranaŭ — dziaŭaŭnaja pazyč- ki — 903 405 tys. zł.

Nowaja pazyčka. Hetymi dniami rašpisana nowaja dziaŭaŭnaja ŭnutra- naja pazyčka, jakaja nazywajecca „kon- solidacyjnaja“.

Žydy damahajucca aŭtanomii. U Sojmie żydoŭski pasol dr. Zomer- štejn skazaŭ, što żydoŭskaje nasiel- nictwa ŭ Polšcy zahrožana ŭ swaich najprymitywniejšych prawach; na ży- doŭ napadajuć i bjuć; prociŭ żydoŭ idzie presawaja prapahanda, jakaja padhataŭlaje bajkotnuju atmosferu. Dzieła hetaha pramoŭca pastawiŭ da- mahajucca aŭtanomii dla żydoŭ u Polšcy.

Z ZAHRAŃICY

Italijanska-abisynskaja wajna. Niaroŭnaja siły abaronnaj Abisynii su- proc italijanskaj armii nia mohuć ustry- mać napadaŭ Italii i stała adstupajuć na nowyja pazyčy, dzie, pakul itali- jancy ŭkrapiacca, abisyncy dobra ich pabiwajuć. Hetakim sposabam abisyn- cy wajujuć z italijancami z samaha pačatku. Apošnimi časami abisyncy ŭznoŭ mocna pabili italijan- caŭ — žnišćyli 15 składoŭ z amunicyjaj, 30 tankaŭ i niekalki hruzawych aŭtama- bilaŭ. Pry hetym treba adznačyć, što abisyncy majuć swoj sposab wajennaj taktyki — špiarsa adstupajuć, a paśla z tyłoaŭ napadajuć. Takim čynam abi- syncy mocna trywožać italijan- caŭ i na zabranach imi terytoryjach.

Pahroza rewalucyi ŭ Hišpanii. U niadaŭnych parlamancskich wyba- rach u Hišpanii, jak my ŭžo pisali, pieramahli lewyja partyi, sarhanizawa- naja ciapier u „narodny front“. Pra- wyja partyi pračuwaŭ, što maje być rewalucyja i dzieła hetaha mnohija siabry „prawicy“ ŭciakajuć užo za- hranicu.

Wajskowy budžet SSRR. Sawie- ty zbrazdca. Wajskowy budžet SSRR u 1933 h. naličaŭ — paŭtara milijar- da rubloŭ, u 1934 h. piać miljar- dach, u 1935 h. — šeść z paławinaj mili- jardaŭ, a ciapier — 14,8 miljar- dach.

Ab parlamancie ŭ SSRR. U pro- ŭšłym numary my pisali, što ŭ SSRR byccam maje paŭstać parlament. Ab hetym sawieckim parlamancie hazety pišuć rozna: adny dahadywajucca, što tam budzie tolki małaja reforma kra- jowych sawietaŭ, a druhija spadzia- jucca demokratyčnych wybaraŭ u pa- lament. Spadzajucca nawat widzieć apazycyju ŭ bałšawickim parlamancie, jakuju byccam užo sa zhody ŭradu arhanizuje b. lišeniec profesar Ramzin.

Z KRAJU

Adstaŭka wajawody Kostek-Bier- nackaha. U waršaŭskich hazetach p jawiłasia wiestka, jakaja zusim pa- dobnaja da praŭdy. Woś jana:

Ciapierašni wajawoda Paleski pałk. Kostek-Biernacki pierachodzić na stanowišće kamandanta pahranič- naj straży. Paleskim wajawodom ma- je być dasiulešni načelnik addzielu nacyjanalnych spraŭ — p. Suchenek- Sucheck.

Ahułny strejk u Lidzie. Uste rabotniki ŭ Lidzie dobra zarhanizawa- nija ŭ profesyjanalnuju sajuzy. Fabry- ka humowaha promysłu „Ardal“ nie chaciela spoŭnić slušnych damahaŭ- niaŭ rabotnikaŭ. Doŭhi čas miż ra- botnikami i dyrekcyjaj fabryki, pry pasrednaści sajuzu rabotnickich sa- juzaŭ i inspektoratu pracy, wielisia pierahawory, jakija da pozytyŭnych rezulataŭ nie dawiali. U kancy rabot- niki fabryki „Ardal“ abwieścili strejk, da katoraha ŭ znak solidarnaści pry- lučyliisia ŭsie inšyje rabotniki m. Li- dy. Takim čynam usia rabotnickaja Lida solidarna strekuje damahajuccy- sia hetak sprawiadliwaha wyrašeńnia sporu rabotnikaŭ z dyrekcyjaj humo- waj fabryki „Ardal“.

Z WILNI

Dyskusyjny Klub Intelihencyi. Niadaŭna ŭ Wilni sarhanizawałsia Dy- skusyjny Klub Intelihencyi, u jaki ŭwachodzić ludzi biaz rožnicy narod- naści, relihii i palityčnych prakenaŭ- niaŭ. U hety Klub uwachodzić tak-ža bielaŭusy i litoŭcy.

КНИЖКА ПЕРШАЯ (ПЯТАЯ)

„КАЛОСЬСЯ“

беларускага літаратурна-наву- ковага квартальнага журналу гэтымі днямі ўжо выйдзе з друку. Кніжка змяшчае багаты літа- ратурны і навуковы аддзел а так-жа вялікую і цікавую хроніку. Літаратуру рэпрэзэнтуюць тво- ры Міхася Машары, Натальдзі Арсеньневай, А. Бярозкі, Міхася Васілька, В. Адважнага, Я. Пачопкі, Антона Хмурнага, А. Чэмера, Вік-Рэно, Я. Бурака (Заходняя Беларусь) Максіма Лужаніна, Кузьмы Чорнага (Усходняя Беларусь).

Апроч таго зьмешчаны цікавыя артыкулы на літаратурныя і навуковыя тэмы — А. Бужан- скага, А. Саладуха, д-ра Грын- кевіча, д-ра Грыба і інш.

Складка на „Калосьсё“ у год — найменш 4 zł., на асобную кніжку — найменш 1 zł.

Адрас: рэд. і адмін. „Калосьсё“; Вільня, Завальная 1—2
